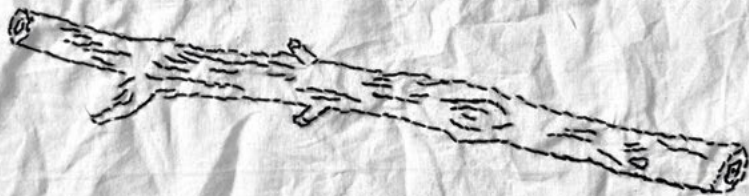

ANTYGONA

MOLENBEEK

MIĘTKA DROŻYŃSKA 2024

TEATR DRAMATYCZNY
IM. GUSTAWA HOLOUBKA

Stefan Hertmans

ANTYGONA W MOLENBEEK

tłumaczenie: Jerzy Koch

---

reżyseria: Anna Smolar

---

scenografia, kostiumy: Anna Met

---

muzyka: Jan Duszyński

światło, wideo: Rafał Paradowski

---

choreografia: Alicja Czyczel

---

przygotowanie wokalne: Weronika Krówka

---

asystentka reżyserki: Sara Goworowska

---

inspicjent: Radosław Duda

---

kierowniczk produkcji: Małgorzata Błasińska,
Olga Stefańska

---

występują:

Marianna Linde

Michał Sikorski

---

oraz Maniucha Bikont
(muzyka na żywo)

---

realizatorzy światła: Tomasz Burzyński / Łukasz Dąbrowski

---

realizatorzy dźwięku: Arkadiusz Jermacz / Jacek Alka

---

realizator multimediiów: Dariusz Kraszewski

---

11 IX 2001 **Nowy Jork / Virginia / Pennsylvania**

---

11 III 2004 **Madryd**

---

7 VII 2005 **Londyn**

7-9 I 2015 **Paryż**

---

14 II 2015 **Kopenhaga**

---

13 XI 2015 **Paryż**

---

22 III 2016 **Bruksela**

---

14 VII 2016 **Nicea**

---

19 XII 2016 **Berlin**

---

22 III 2017 **Londyn**

---

22 V 2017 **Manchester**

---

3 VI 2017 **Londyn**

16-21 VIII 2017 **Barcelona**

---

23 III 2018 **Carcassonne / Trèbes**

---

29 V 2018 **Liège**

---

11 XII 2018 **Strasbourg**

---

18 III 2019 **Utrecht**

---

3 IX 2019 **Paryż**

---

2 XI 2020 **Wiedeń**

MUZUŁMAŃSKA ANTYGONA

Katarzyna Górak-Sosnowska*

Molenbeek to dzielnica Brukseli, która zyskała złą sławę jako „wylęgarnia terrorystów” czy „centrum europejskiego dżihadu” – tak przynajmniej informują nagłówki wiadomości poświęconych tej niewielkiej przestrzeni. Mieszka w niej tytułowa Antygona, która – jak większość mieszkańców dzielnicy – jest muzułmanką. Z polskiej perspektywy, Molenbeek wydaje się miejscem zarazem mrocznym i egzotycznym: mrocznym, bo cytowane wyżej nagłówki pochodzą z polskich mediów, a egzotycznym, bo jednak całą uwagę poświęcają odmienności religijnej, a tym samym kulturowej, estetycznej i wszelkiej innej. W ramach tak ustawionej narracji, „Antygona w Molenbeek” Stefana Hertmansa jest dramatem zanurzonym w całkowicie odmiennym kontekście, który przypomina opowieść o żelaznym wilku. Ale to właśnie ta odmienność sprawia, że możemy ten tekst (i jego wystawienie) odczytać na dwa różne sposoby – patrząc na niego z perspektywy wielokulturowego społeczeństwa zachodnioeuropejskiej metropolii, albo przez pryzmat lokalny.

Nie da się zintegrować w pojedynkę

Nouria, bo tak na imię Antygonie, dołożyła wszelkich starań, by jak najlepiej wpasować się w belgijskie społeczeństwo. Kształci się na studiach prawnych, żyje skromnie, ale uczciwie i stara się nie wyróżniać z tłumu ani ubiorem, ani językiem, w którym mówi, ani sposobem zachowania. Gdy ma sprawę do dzielnicowego, przychodzi na wizytę i grzecznie rozmawia. Wie, że tak postępuje dobra obywatelka.

Gdyby zależało to tylko od Nourii, byłaby najpewniej klasycznym, a zarazem wzorowym przykładem integracji, czy może nawet asymilacji. W obu przypadkach dochodzi do przyjęcia kultury państwa goszczącego – nowej ojczyzny – przy czym integracja zakłada równoczesne podtrzymanie własnych wartości i norm kulturowych, a asymilacja – ich ograniczenie. Poza obco brzmiącym imieniem i zmotywowanym przez radykalne środowiska bratem-terrorystą, Nourię z islamem zdaje się niewiele łączyć. A jednak cały czas odnosimy wrażenie

– patrząc na sposób, w jaki jest traktowana przez przedstawicieli belgijskich instytucji – że w tym społeczeństwie nie do końca jest dla niej miejsce. Przy zwykłym przejęczeniu jest protekcyjnie poprawiana i pouczana, a jej determinacja traktowana jest jako cecha stereotypowo „arabska”, „pustynna”. No i ten brat...

Gdyby puścić wodze fantazji, brat Nourii najpewniej znalazłby się po drugiej stronie strategii akulturacyjnych – tam, gdzie z założenia nie akceptuje się kultury państwa goszczącego, które się staje mniej lub bardziej nie lubianym miejscem życia, czy raczej trwania. Strategia separacji zakłada postawienie kultury własnej na piedestale i odcięcie się od kultury państwa goszczącego. Osoba taka nie integruje się ze społeczeństwem goszczącym, trzyma ze swoją grupą etniczną, narodową czy religijną. Jednak najsmutniejsza jest strategia marginalizacji – jedyna, której się samodzielnie nie wybiera, a w zasadzie dostaje od życia w niechcianym prezencje. Marginalizacja oznacza bowiem, że jednostka nie ma ukształtowanej własnej tożsamości kulturowej, ani nie odnajduje się w kulturze społeczeństwa goszczącego.

Takie dwa minusy

Wszystkie cztery strategie akulturacyjne dotyczą nie tylko muzułmanów, ale każdego nowego migranta czy przychodźcy. Nie są jednak zawieszane w próżni, ale powstają w wyniku interakcji między migrantem a społeczeństwem goszczącym i jego krajobrazem instytucjonalnym. Jest to zatem proces, którego efekt zależy od współpracy (albo jej braku), woli i chęci obu stron – nie da się zintegrować jednostronnie. Do tego tanga również trzeba dwojga, a ponadto niezbędny jest sprzyjający kontekst instytucjonalny. Trudno mówić o integracji z poziomu ośrodka dla uchodźców czy z getta; podobnie, wysłanie na dobre studia dziecka, którego rodzice skończyli ledwie szkołę podstawową, wymaga bardzo dużej determinacji i wsparcia otoczenia – a przecież tu dochodzi jeszcze dodatkowo kontekst migracyjny. Można wreszcie, tak jak Nouria, studiować prawo, ale prędzej czy później wyjdzie na to, że jest to pustynioznawstwo. Innymi słowy, czego by taka osoba pochodzenia migranckiego nie zrobiła, będzie to niewystarczające albo umniejszane.

Należy jednak zarazem przyznać rację osobom, które reprezentują w tym sporze belgijskie instytucje. Tak działa prawo – powiadają, i trudno znaleźć w tym systemie działającego prawa moment, w którym warto byłoby powiedzieć: stop – włączmy empatię. W przypadku brata Nourii tym momentem było uderzenie piłką na boisku. Jest to metafora tego, jak zwodniczy może być bakcyl radykalnego islamu. Nie wiadomo, kogo i kiedy zarazi, nawet gdyby stosowne służby podjęły jeszcze większe wysiłki i jeszcze więcej zainwestowały w przeciwdzia-

łanie jego najgroźniejszej praktyce: terroryzmowi. W przypadku Nourii droga do radykalizacji okazała się inna – była efektem bezsilności wobec systemu i poczucia niesprawiedliwości. Wynika z tego prosty wniosek: im więcej plusów i pozytywnych wzmocnień w strategii akulturacji, tym mniejsza szansa na marginalizację, a tym samym na ucieczkę w radykalny islam. Również z tego pragmatycznego powodu warto stwarzać warunki do integracji.

Nieobecność czy hiperobecność Antygony?

Mogłoby się wydawać, że skoro zamachy terrorystyczne wydarzają się daleko od nas, a dzielnice zamieszkiwane przez muzułmanów należą do pejzaży odległych miast, to i sprawa Antygony z Molenbeek w ogóle nas nie dotyczy. Nic bardziej mylnego. Dotyczy – i na swój sposób jesteśmy nawet bardziej bezbronni, bo brakuje nam kontekstu. Korzystamy wyłącznie z przeszczepionego dyskursu – takiego, który został wytworzony w wielokulturowych społeczeństwach zachodnich i dotyczy tamtych realiów społecznych, a my, nierzadko bezkrytycznie, powielamy go u siebie. Pamiętam, jak tuż po zamachach w Paryżu brałam udział w programie telewizyjnym wraz z pewnym Francuzem mieszkającym w Polsce. Pierwsze pytanie skierowane do niego dotyczyło tego, jak bardzo boi się islamu i muzułmanów. Odparł grzecznie, że się nie boi, bo w zasadzie mieszka z muzułmanami w jednym bloku, pracuje z muzułmanami, a jego dzieci chodzą do szkoły z muzułmanami. Ale przecież zamachu dokonali muzułmanie – tłumaczył dziennikarz. Nie dogadali się.

Nasz kontekst jest bezpieczny, swojski i po prostu nasz. Miejsce dla Obcych – definiowanych w dowolnych kategoriach: etnicznych, narodowych, religijnych, ale i genderowych jest skromne – pewne grupy Obcych/Innych są reprezentowane bardziej, a inne mniej, jedne mają większe, a inne mniejsze prawo do wyrażania siebie w przestrzeni publicznej. Jednak muzułmanów w polskiej przestrzeni publicznej w zasadzie nie ma. Ilu znanych polskich muzułmanów potrafią Państwo wymienić? Najlepiej współczesnych, a nie postaci historycznych, jak np. generał Józef Bem (tak, Bem dokonał konwersji na islam). Ten brak reprezentacji wynika z kilku powodów. Po pierwsze, istnieje przekonanie, że na islamie każdy trochę się zna (porównajmy sobie wiedzę własną na temat islamu i np. hinduizmu), więc może o nim opowiedzieć. Po drugie, trzeba mieć nie lada siłę, aby odważyć się być twarzą islamu w Polsce – dyżurnym muzułmaninem zapraszającym do mediów najczęściej wtedy, kiedy coś znowu wybuchnie... Po trzecie, tożsamość każdego człowieka jest bardzo złożona i definiuje ją więcej niż tylko religia. Wszak ilu Polaków chciałoby zostać „dyżurnymi katolikami” i chodzić do, dajmy na to, mongolskiej telewizji za każdym razem, gdy w Polsce... (a tu proszę sobie coś dopowiedzieć).

Ten nieszczęśliwy splot okoliczności sprawia, że muzułmanie w Polsce nie są właścicielami swojej tożsamości religijnej i swojej narracji, jest ona konstruowana i opowiadana poza nimi – ale przecież wciąż ich dotyczy, nierzadko krzywdząc i zarazem nie dając przestrzeni do kontry. I zapewne upłyną długie lata, zanim w polskim teatrze w rolę muzułmańskiej Antygony wcieli się muzułmanka, czy choćby osoba, która zna islam z czegoś innego, niż tylko zapośredniczonego obrazu, a tekst taki jak ten napisze osoba, której ta sztuka dotyczy bardziej niż mnie – życzliwą, ale tylko obserwatorkę (i badaczkę, więc ze szkiełkiem i okiem). Warto jednak już teraz takie tematy podejmować i próbować się z nimi mierzyć. Chociażby po to, aby lepiej zrozumieć świat wokół.

---

*dr Katarzyna Górak-Sosnowska, polska ekonomistka i religioznawczyni zajmująca się problemami społeczno-ekonomicznymi Bliskiego Wschodu i Północnej Afryki, muzułmańską kulturą popularną oraz zagadnieniami islamu i muzułmanów w Polsce i za granicą. Pracuje w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie na stanowisku profesora.

„Faktem jest, że ataki terrorystyczne wzmocniły tendencję do przedstawiania islamu i muzułmanów jako „problemów” zarówno społecznych, jak i religijnych. W tym kontekście, zwykli muzułmanie, odrzuceni jako nieważni albo uznani po prostu za niereprezentatywnych dla „wielkich problemów społecznych”, stają się coraz mniej widoczni. Ci, którzy korzystają z rosnącej mobilności społecznej i należą do nowych klas średnich – specjaliści, adwokaci, lekarze, przedsiębiorcy – i ci, którzy pracują w sektorze usług, mediatorzy międzykulturowi i artyści, pragnący połączyć swoją wiarę i kulturę z obywatelskością, są odsuwani. Nie słucha się ludzi, którzy nie widzą sprzeczności w tym, że należąc do społeczeństwa francuskiego, nosząc chustę, modlą się, jedzą halal, praktykują zwyczaj obrzezania męskiego potomstwa i grzebią swoich bliskich w muzułmańskiej części cmentarza. Nie słucha się ich, choć to ich obecność w życiu publicznym, ich widoczność od lat osiemdziesiątych »stwarza problem« społeczeństwu większościowemu.”

„Muzułmanie w Europie”, Nilüfer Göle, przeł. Maryna Ochab

„Ismäila stracił naturalną wesołość, która dotąd czyniła go sympatycznym. Chodził zamknięty w sobie i chmurny. Spoglądając na niego, można było odnieść wrażenie, że woal przestłonił mu oczy, te zaś, zwrócone do wewnątrz, patrzyły już tylko na tajemniczy eksperyment dokonujący się tam w ukryciu. Jego fizyczna przemiana, której towarzyszyła przemiana duchowa, przyspieszyła: w zmęczonych oczach pojawił się niepokojący błysk; zapuścił brodę, jego chude ramiona opadły. Nosił już tylko długie tuniki, sięgające kostek, które upodabniały go do zjawy. Przestał się śmiać. [...] Zło rodziło się i wzrastało na jego oczach, podstępne, widoczne, a jednak nieuchwytnie jak widmo, oczywiste, a jednak ukryte i zdradzieckie.

„Bractwo”, Mohamed Mbougar Sarr, przeł. Jacek Giszczak

TWÓRCZYNI I TWÓRCY SPEKTAKLU

Anna Smolar (ur. 1980 we Francji)

Reżyserka teatralna, dramaturżka, tłumaczka. Absolwentka Uniwersytetu Sorbonne w Paryżu i szkoły aktorskiej Sudden Theatre. Proponuje autorski teatr, tworzony w ścisłej współpracy z zespołem aktorskim. Do takich kolektywnych prac należą m.in. spektakle *Henrietta Lacks*, *Thriller* i *Erazm/Erasmus* w warszawskim Nowym Teatrze, *Dybuk* w Teatrze Polskim w Bydgoszczy, *Koniec z Eddym* w Teatrze Studio, *Halka* oraz *Joga* w Narodowym Starym Teatrze w Krakowie oraz *Melodramat* w warszawskim Teatrze Powszechnym. Do jej głośniejszych prac zaliczają się również *Kopciuszek* według sztuki Joëla Pommerata zrealizowany w Narodowym Starym Teatrze w Krakowie, *Aktorzy żydowscy* w Teatrze Żydowskim, *Kowboje* w Teatrze im. Osterwy w Lublinie, *Slow motion* w Narodowym Teatrze

w Wilnie oraz *Hungry ghosts* w Müncher Kammerspiele.

Laureatka Paszportu Polityki 2016 w kategorii Teatr za „teatr kameralny i empatyczny, z polotem i humorem podejmujący tematy zepchnięte na margines, za konsekwentne poszerzanie teatralnego pola oraz chęć i umiejętność dialogowania z każdym odbiorcą”. Autorka tłumaczenia na język francuski książki Grażyny Jagielskiej *Miłość z kamienia*. W latach 2018-2021 wykładała na studiach podyplomowych Pedagogika teatru oraz na wydziale Sztuk społecznych w Instytucie Kultury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego. W 2022 roku była kuratorką sezonu *Tough love* w Komunie/Warszawa. W sezonie 2023/2024 była kuratorką sezonu *Gospodarze* w TR Warszawa.

Anna Met (ur. 1981)

Reżyserka teatralna, dramaturżka, tłumaczka. Absolwentka Uniwersytetu Sorbonne w Paryżu i szkoły aktorskiej Sudden Theatre. Proponuje autorski teatr, tworzony w ścisłej współpracy z zespołem aktorskim. Do takich kolektywnych prac należą m.in. spektakle *Henrietta Lacks*, *Thriller* i *Erazm/Erasmus* w warszawskim Nowym Teatrze, *Dybuk* w Teatrze Polskim w Bydgoszczy, *Koniec z Eddym* w Teatrze Studio, *Halka* oraz *Joga* w Narodowym Starym Teatrze w Krakowie oraz *Melodramat* w warszawskim Teatrze Powszechnym. Do jej głośniejszych prac zaliczają się również *Kopciuszek według sztuki* Joela Pommerata zrealizowany w Narodowym Starym Teatrze w Krakowie, *Aktorzy żydowscy* w Teatrze Żydowskim, *Kowboje* w Teatrze im. Osterwy w Lublinie, *Slow motion* w Narodowym Teatrze w Wilnie oraz *Hungry ghosts* w Müncher Kammerspiele.

Laureatka Paszportu Polityki 2016 w kategorii Teatr za „teatr kameralny i empatyczny, z polotem i humorem podejmujący tematy zepchnięte na margines, za konsekwentne poszerzanie teatralnego pola oraz chęć i umiejętność dialogowania z każdym odbiorcą”. Autorka tłumaczenia na język francuski książki Grażyny Jagielskiej *Miłość z kamienia*. W latach 2018-2021 wykładała na studiach podyplomowych Pedagogika teatru oraz na wydziale Sztuk społecznych w Instytucie Kultury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego. W 2022 roku była kuratorką sezonu *Tough love* w Komunie/Warszawa. W sezonie 2023/2024 była kuratorką sezonu *Gospodarze* w TR Warszawa.

Alicja Czyczel (ur. 1991)

Choreografka, performerka, edukatorka, działaczka społeczna, facylitatorka grupowych procesów twórczych. Magistra choreografii w ICI-CCN Montpellier oraz kulturoznawstwa w ramach MISH na Uniwersytecie Warszawskim. Fundamentem jej pracy artystycznej i aktywistycznej jest tworzenie bezpieczniejszych przestrzeni do doświadczania przyjemności, polityczności i wiedzy płynącej z ciała, ruchu i współbycia. Tworzy choreografie sceniczne (Czucie, LAGMA), prowadzi badania artystyczne, warsztaty dla dzieci i dorosłych oraz spacerów dźwiękowe. Inicjatorka i współtwórczyni inicjatywy „Przestrzeń Wspólna”. Członkini kolektywu Queerowa Akademia Ruchu. Od 2018 współpracuje z Działem Edukacji Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie. Jej eseistyczne i poetyckie teksty ukazały się w „Dialogu”, „Glissando”, „Playground”. Jako performerka współpracowała z Anią Nowak, Joanną Piotrowską i Vincentem Dupont. Jako choreografka współtworzyła Trąbkę do

sluchania w reżyserii Weroniki Szczawińskiej (Teatr Współczesny we Wrocławiu). Jej prace i procesy były pokazywane w Muzeum Sztuki w Łodzi, w Zachęcie – Narodowej Galerii Sztuki w Warszawie, w Aomori Contemporary Art Center w Japonii, na Postartystycznym Zgromadzeniu na Gwangju Biennale w Korei, w Społecznej Instytucji Kultury Jasna 10 w Warszawie, podczas Narracji (festiwalu sztuki współczesnej prezentowanej w przestrzeni publicznej Gdańska), w Parku Moczydło w Warszawie, na Wyspie Opatowickiej we Wrocławiu, na Wyspie Sobieszewskiej w Gdańsku, na mokradłach Zakola Wawerskiego oraz na Łąkach Gołędzinowskich nad Wisłą. Stypendystka Młodej Polski 2018, Alternatywnej Akademii Tańca 2018, danceWEB 2019, Kultury w Sieci 2020, Stypendium artystycznego m.st. Warszawy 2021 oraz Stypendium Twórczego Grażyny Kulczyk 2021.

Jan Antoni Duszyński (ur. 1976)

Kompozytor muzyki autonomicznej, teatralnej i filmowej. Absolwent wydziału kompozycji Warszawskiego Uniwersytetu Muzycznego w klasie prof. Stanisława Moryto, oraz The Juilliard School of Music w Nowym Jorku w klasie prof. Christophera Rouse'a. Stypendysta Fundacji Kościuszkowskiej, zdobywca stypendium im. Witolda Lutosławskiego, a także stypendium Marvina Hamilsha oraz nagrody Gretchaninoff Memorial Prize. Brał udział w mistrzowskich kursach kompozytorskich w Aspen, Colorado, prowadzonych między innymi przez Steve'a Mackie i Johna Corigliano. Laureat konkursów kompozytorskich, m.in. za utwór *Odległe miejsce* na baryton i kwartet smyczkowy na konkursie im. Adama Didura, zdobywca nagrody dla najlepszej muzyki do spektaklu teatralnego *Życie seksualne Dzikich* na festiwalu Boska Komedia w Krakowie, oraz za muzykę do spektaklu *Nieskończona Historia* w Konkursie na Wystawienie Polskiej Sztuki Współczesnej (ta sama kompozycja wytypowana była jako najlepsza muzyka do spektaklu teatralnego przez miesięcznik „Teatr”). Jego muzyka do filmu *Jack Strong* nominowana była do nagrody Złoty

Orzeł. W 2017 roku Instytut Teatralny im. Z. Raszewskiego wyróżnił Duszyńskiego nagrodą za ścieżkę dźwiękową do spektaklu *Robert Robur* zrealizowanego w TR Warszawa. Nagrodę zdobyła też jego praca przy spektaklu *Chłopi*. W 2016 roku w Monachium miała miejsce premiera jego opery *Hiob* zamówionej przez Bayerische Staatsoper.

Ma w swoim dorobku ponad sto ścieżek dźwiękowych do spektakli teatralnych i filmów. Współpracuje z takimi reżyserami jak Anna Smolar, Krzysztof Warlikowski, Krzysztof Garbaczewski, Ewelina Marciniak, Michał Zadara, Barbara Wysocka, Władysław Pasikowski, Piotr Cieplak, Agnieszka Glińska. W ostatnich latach realizował też zamówienia polskich zespołów takich jak Sinfonia Varsovia, Orkiestra Symfoniczna Narodowego Forum Muzycznego, Kwartet Smyczkowy im. Witolda Lutosławskiego, Kwartludium, Duo Together, Orkiestra Aukso, Kwintet Transeble. Prowadzi zajęcia z muzyki teatralnej na Uniwersytecie Muzycznym im. Fryderyka Chopina oraz Akademii Teatralnej im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie.

Maniucha Bikont (ur. 1986)

Zajmuje się muzyką tradycyjną, śpiewa, gra na instrumentach, bada. Jeździ po Polsce i wschodniej Europie w poszukiwaniu dawnej wiejskiej muzyki. Szuka ludzi, którzy znają pieśni od swoich rodziców, dziadków, którzy śpiewali na weselach, brali udział w tradycyjnych obrzędach. Słucha ich opowieści o życiu i o muzyce. Pieśni i stylu wykonawczego uczy się u wiejskich mistrzów, śpiewając wspólnie z nimi. W swojej pracy artystycznej opiera się na materiałach i doświadczeniach, które przywozila z podróży. Śpiewa i gra muzykę *in crudo*, nieprzetworzoną, ale też szuka wciąż sposobów na połączenie dawnego stylu z innymi muzycznymi światami. Współpracuje z improwizatorami, muzykami jazzowymi,

plastykami, performerami. Komponuje muzykę do przedstawień teatralnych, nagrywa muzykę do filmów. Prowadzi warsztaty śpiewu, potańcówki i zajęcia muzyczne dla dzieci po polsku, angielsku, rosyjsku i ukraińsku. Moderuje spotkania muzyczne z tradycyjnymi muzykami. Bierze udział w panelach i konferencjach poświęconych muzyce wiejskiej i jej praktykowaniu, chętnie łączy koncerty z opowiadaniem bajek i prezentacjami multimedialnymi. Wciąż opracowuje archiwum nagrań terenowych z Polski, Ukrainy, Białorusi, Rosji i Złotego Brzegu. Podejmuje też wyzwania śpiewacze w innych stylach, takich jak muzyka dawna czy eksperymentalna. Bywa kuratorką i organizatorką koncertów.

Rafał Paradowski (ur. 1973)

W 1999 r. ukończył Wydział Operatorski i Realizacji Telewizyjnej PWSFTviT w Łodzi i od tego czasu pracował przede wszystkim jako operator kamery i autor zdjęć. W ciągu 25 lat (od 1999 do 2024) był operatorem kamery i autorem zdjęć w ponad 70 projektach: fabularnych, serialowych, dokumentalnych, teatrach telewizji. Swoje najważniejsze filmy i seriale współtworzył m.in. z Agnieszką Holland, Jerzym Skolimowskim, Davidem Ondříčkem, Vladimírem Michalkiem, Magdaleną Łazarkiewicz i innymi reżyserami. W teatrze jest reżyserem światła i twórcą wideo. Z Anną Smolar współpracował m.in. przy spektaklach *Kopciuszek* i *Joga* w Narodowym Starym Teatrze w Krakowie, *Koniec z Eddym* w Teatrze Studio, a także *Pinokio* i *Henrietta Lacks* w Nowym Teatrze w Warszawie.

Ostatnio współpracował także z Gianiną Caribunariu (*Opowieści babć szepiane córkom przez matki*, Teatr Współczesny w Szczecinie) oraz tworzył światło do spektaklu *Śmiesz cię to?* w reżyserii Michała Buszewicza w łódzkim Teatrze Nowym.

Sara Goworowska (ur. 1996)

Performerka i asystentka reżyserki Anny Karasińskiej w spektaklu *Dobrze ci tego nie opowiem* w STUDIO teatrgalerii w Warszawie. Asystentka Anny Smolar w spektaklu *Joga* w Narodowym Starym Teatrze w Krakowie. Performerka w spektaklu *Zaproszenie* w Teatrze Łaźnia Nowa w reżyserii Anny Karasińskiej. Studiowała Kulturę współczesną na SWPS w Warszawie i Reżyserię filmową w Warszawskiej Szkole Filmowej.

Weronika Krówka (ur. 1984)

Kompozytorka, pianistka, autorka muzyki. Absolwentka krakowskiej Akademii Muzycznej (klasa ś.p. prof. Marka Koziaka, później klasa dra Piotra Machnika), Hochschule für Musik und Darstellende Kunst we Frankfurcie nad Menem, Accademia Internazionale Pianistica w Cagliari oraz szeregu kursów mistrzowskich (u m.in. G. Kurzyńskiego, M. Sikorskiej-Wojtachy, A. Orlovietzky'ego, G. Ivanzovej, H. Lachenmanna, B. Bekhtereva, R. Bohma). Laureatka międzynarodowych konkursów muzycznych (m.in. Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny „Rome 2008”, Międzynarodowy Konkurs Kameralnej Muzyki Współczesnej w Krakowie, Międzynarodowy Festiwal Muzyczny „Bosa Antica 2011”, Virtuoso International Music Competition w Londynie) oraz szeregu nagród dla przedstawienia Cezary idzie na wojnę w reż. Cezarego Tomaszewskiego. Pedagożka, nauczycielka fortepianu i wykładowczyni akademicka (Akademia Muzyczna w Krakowie, 2017-2019). Posiada blisko 20 lat doświadczenia występowania i grania koncertów. Komponuje i aranżuje muzykę dla teatru, wykonuje także muzykę na żywo, często sama występuje i performuje na scenie. Reżyserka i autorka scenariuszy do spektakli teatralnych i słuchowisk radiowych. Najchętniej całkowicie rozplynęłaby się w muzyce.

Michał Sikorski (ur. 1995)

Aktor teatralny i filmowy. Studiował aktorstwo w Akademii Sztuk Teatralnych im. St. Wyspiańskiego w Krakowie (2020). Za rolę w spektaklu dyplomowym *Zachodnie wybrzeże* w reż. Mai Kleczewskiej wyróżniony na 37. Festiwalu Szkół Teatralnych w Łodzi. Rola w filmie *Sonata* w reż. Bartosza Blaschkego przyniosła mu Nagrodę za debiut aktorski na 46. Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni, Nagrodę za rolę męską na 41. Festiwalu Młodzi i Film w Koszalinie oraz Nagrodę Rising Star na Festiwalu Off Camera w Krakowie. Wraz z Martyną Byczkowską i Bartłomiejem Topą zdobył nagrodę Olśnienie Onetu za serial *1670*. Od 2023 roku w zespole Teatru Dramatycznego im. Gustawa Holoubka w Warszawie. W latach 2019-2023 w zespole Teatru Polskiego w Poznaniu. Laureat Stypendium Artystycznego miasta Poznania.

Marianna Linde (ur. 1993)

Aktorka teatralna, filmowa i telewizyjna. W 2020 roku ukończyła Akademię Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie. W roku 2019 otrzymała wraz z zespołem nagrodę GRAND PRIX na 37. Festiwalu Szkół Teatralnych w Łodzi za spektakl *Co gryzie Gilberta Grape'a* w reżyserii Marcina Czarnika. W tym samym roku zadebiutowała na deskach Teatru Capitol we Wrocławiu w spektaklu *Mock. Czarna burleska* w reżyserii Konrada Imieli. Współpracowała z Operą Krakowską, Narodowym Starym Teatrem w Krakowie, Teatrze Starym w Lublinie oraz Teatrem Barakah w Krakowie. Uczestniczka 9. edycji The Voice of Poland.

Radosław Duda

Kompozytor, producent i multiinstrumentalista wywodzący się z warszawskiej sceny niezależnej.

Autor muzyki do przedstawień m.in. Marcina Wierchowskiego, Julii Holewińskiej, Renaty Piotrowskiej-Auffret, Katarzyny Chmielewskiej, Magdaleny Reiter, Jakuba Truszkowskiego, Wojciecha Farugi, Bartosza Frąckowiaka, Agaty Biziuk, Aldony Figury, Magdy Szpecht, Kuby Kowalskiego. Autor opraw dźwiękowych i muzyki do słuchowisk, wykonawca muzyki na żywo, wraz z Julią Holewińską i Tomaszem Szerszeniem zaprezentował wykłady performatywne *Hiroshima / Love* w Kyoto Art Center (Japonia, 2019) oraz *Varios fines del mundo* w FME/Fundacion Minera Escondida w Antofagasta (Chile, 2022). Brał udział w projektach realizowanych przez Instytutu Polskie w Berlinie, Kijowie, Brukseli. Otrzymał nagrodę za muzykę do *Good Night Cowboy* na 15. Festiwalu Dramaturgii Współczesnej „Rzeczywistość przedstawiona” w Zabrzu (2015).

Od 2024 roku inspicjent i sufler w Teatrze Dramatycznym im. Gustawa Holoubka.

---

p.o. Dyrektora Mariusz Guglas
Pełnomocniczka ds. programowych Dorota Kowalkowska
Pełnomocniczka ds. produkcji Małgorzata Błasińska
Radca prawny Krzysztof Pyśk
Główna księgowa Katarzyna Parzys

Zespół aktorski w sezonie 2023/2024
Waldemar Barwiński / Karolina Charkiewicz / Daniel Chryc / Magdalena Czerwińska / Mariusz Drężek / Anna Gajewska / Anna Gorajska / Agata Góral / Katarzyna Herman / Michał Klawiter / Anna Kłos / Martyna Kowalik / Marta Król-Gajko / Marianna Linde / Robert T. Majewski / Anna Moskal / Kamil Mróz / Małgorzata Niemirska / Marta Nieradkiewicz / Marta Ojrzyńska / Lidia Pronobis / Agnieszka Roszkowska / Agata Różycka / Kamil Siegmund / Michał Sikorski / Piotr Siwkiewicz / Sebastian Skoczeń / Marcin Stępiak / Krzysztof Szczepaniak / Kamil Szklany / Marcin Sztabiński / Anna Szymańczyk / Konrad Szymański / Paweł Tomaszewski / Helena Urbańska / Agata Wątróbska / Mateusz Weber / Marcin Wojciechowski / Agnieszka Wosińska / Łukasz Wójcik / Karol Wróblewski
Inspicjenci / Suflerzy Radosław Duda / Tomasz Karolak
Dramaturg Jan Czapliński
Koordinacja pracy artystycznej Agnieszka Kamińska / Ewa Stępień
Specjalistka ds. edukacji Maja Luxenberg

Public relations Natalia Mołodowiec
Dział sprzedaży i marketingu Kinga Strzemińska / Anna Mołodowiec / Agnieszka Strus
Impresariat Natalia Nowik
Kierownicza produkcji Olga Stefańska
Kadry Jolanta Witkowska
Kancelaria Tetiana Salamakha
Asystentka Dyrektora Aleksandra Mastalerz
Archiwum zakładowe Bożena Borowska, Adam Żabczak
Księgowość Hanna Kędziorek / Anna Nowacka / Hanna Petlińska / Barbara Radzka / Monika Wilk-Kaim / Kamila Wołczyńska
Dział administracyjno-gospodarczy Monika Borysowska / Marek Goś / Magda Jaczyńska (kierownicza działu) / Piotr Nowacki / Zbigniew Romański

Specjalista ds. BHP Mariusz Paradowski
Specjalista ds. ppoż Krzysztof Malanowski
Kasy Teatru Barbara Łopusińska

Kierownik działu technicznego Tomasz Grzegorek
Oświetleniowcy Tomasz Burzyński / Łukasz Dąbrowski / Jakub Kęszycki (szef zespołu) / Andrzej Król / Andrzej Lubański / Rafał Rudkowski
Akustycy Jacek Alka / Krzysztof Dmoch / Arkadiusz Jermacz / Krzysztof Bolec Sierociński (szef zespołu)
Multimedia Dariusz Kraszewski / Kacper Jan Urban (szef zespołu)
Montażysty sceny Tadeusz Bąba (brygadier sceny) / Dariusz Bodzan / Jerzy Jaczewski / Rafał Kępa / Andrzej Różański / Daniel Sadowski (z-ca brygadiera sceny) / Krzysztof Sierzputowski / Piotr Zmitrowicz / Witold Zmitrowicz
Rekwizytorzy Jacek Błażejewski (kierownik rekwizytorni) / Andrzej Łopusiński / Maksymilian Widera
Charakteryzatorki Marta Krasowska / Joanna Tomaszyczna (koordynatorka charakteryzatorek)
Garderobiane Natalia Burzyńska / Teresa Lewandowska / Dorota Skalska (szefowa zespołu)
Pracownia krawiecka Katarzyna Czyżewska / Teresa Maliszewska / Tatiana Zaikova (szefowa pracowni)
Pracownia szewska Władysław Galiński
Pracownia malarska Agnieszka Patoka
Pracownia modelatorska Tomasz Stolarski
Pracownia tapicerska Wojciech Szymczak
Magazyn kostiumów Anna Skoczek
Dekoratornia Krzysztof Goś (szef pracowni) / Marek Łątka

Portierzy Paweł Łukasiewicz / Mirosława Pilawa / Tomasz Rosiński / Mariusz Kwiatkowski
Zespół sprzątający Bożena Gołdyn / Edyta Gołdyn-Adamiak / Agnieszka Kępa (szefowa zespołu) / Magdalena Wawrzyńska / Ewa Woźniak

instytucja kultury
miasta stołecznego
Warszawy

bilety

+48 602 792 282

kasa@teatrdramatyczny.pl

bilety.teatrdramatyczny.pl

www.teatrdramatyczny.pl